

Dr. Sztanó Imre

A számvitel alapjai

Negyedik, átdolgozott kiadás

Szerző:

© Dr. Sztanó Imre, 2019

Lektor:

dr. Kardos Barbara
főiskolai docens, tanszékvezető, BGE-PSZK

ISBN 978-963-394-865-1

A kiadvány szerzői jogi védelem alatt áll, arról másolat készítése
a kiadó előzetes engedélye nélkül tilos.
A kiadvány másolása és jogosulatlan felhasználása bűncselekmény.

Kiadja Perfekt Gazdasági Tanácsadó, Oktató és Kiadó
Zártkörűen Működő Részvénytársaság

A kiadásért felelős: Szepessy Hajnalka vezérigazgató
Borítóterv: Jeneyné Kelemen Ágnes
Terjedelem: 38,92 (A/5) ív

Készült a Gyomai Kner Nyomda Zrt.-ben,
a nyomda alapításának 137. esztendejében, 2019-ben.
A Magyar Könyvkiadók és Könyvterjesztők Egyesülésének tagja.
Felelős vezető: Csöndes Zoltán vezérigazgató
www.gyomaikner.hu

TARTALOMJEGYZÉK

Előszó	11
1. Vállalkozás és számvitel	13
1.1. A számvitel fogalma, célja, tárgya és feladata	15
1.2. A számvitel területei.....	18
1.3. A vállalkozási tevékenység erőforrásai	19
1.4. A vállalkozás eszközei és forrásai.....	21
1.4.1. A vállalkozás eszközei.....	23
1.4.2. A vállalkozás forrásai	24
1.5. Leltár, leltározás	26
1.5.1. A leltár, a leltározás fogalma	26
1.5.2. A leltározás fajtái.....	29
1.5.3. A leltározás időbeni végrehajtása	30
1.5.4. A leltározás módja	31
1.5.5. A leltározás során végrehajtandó feladatok.....	32
1.6. A gazdasági események.....	34
1.6.1. Az alapvető gazdasági események	35
1.6.2. Összetett gazdasági események.....	39
1.6.3. A gazdasági események hatásai.....	43
1.7. A gazdasági események hatásának rögzítése	44
1.7.1. A könyvviteli számla	44
1.7.2. A főkönyvi számlák adatállománya	45
1.7.3. A főkönyvi számlák csoportosítása és jellemzői.....	46
1.7.3.1. Eszközszámlák.....	48
1.7.3.2. Forrásszámlák	48
1.7.3.3. Költség- és ráfordításszámlák.....	50
1.7.3.4. Bevételszámlák	51
1.7.3.5. A számlasorok célja	53
1.7.3.6. Technikai jellegű számlák, helyesbítő számlák	54
2. A könyvelés gyakorlata	57
2.1. A számlasoros és az idősoros elszámolás.....	59
2.2. A számviteli bizonylatok.....	63
2.2.1. A bizonylati elv, a bizonylati fegyelem	63
2.2.2. A bizonylat fogalma, alaki és tartalmi kellékei	63
2.2.3. A bizonylatok feldolgozási rendje.....	66
2.2.4. A bizonylatok megőrzése	67
2.3. Az elszámolás folyamata.....	67
2.4. Az elszámolások ellenőrzése.....	73
2.5. A könyvelési hibák javításának módszere.....	77

2.6. A számlakeret.....	78
2.6.1. A számlakeret felépítése.....	78
2.6.2. Az egységes számlakeret.....	80
2.6.3. A vállalkozások számlarendje.....	85
2.6.4. A számlaosztályok kapcsolata és az egységes számlakeret főbb összefüggéseinek bemutatása.....	86
3. Beszámolás és könyvvezetés.....	93
3.1. A beszámolási és könyvvezetési kötelezettség.....	95
3.1.1. A vállalkozás mérete és a beszámoló formája.....	98
3.1.2. Az éves beszámoló.....	99
3.1.3. Egyszerűsített éves beszámoló.....	99
3.1.4. Összevont (konszolidált) éves beszámoló.....	101
3.1.5. IFRS szerinti éves beszámoló.....	102
3.2. A beszámolás és a könyvvezetés kapcsolata.....	103
3.3. A beszámolási időszak.....	104
3.4. A könyvvezetés és a beszámoló kapcsolatának bemutatása.....	105
4. A mérleg fogalma, főbb jellemzői.....	113
4.1. A mérleg fogalma.....	115
4.2. A mérleg jellemzői.....	115
4.3. A mérlegek csoportosítása.....	118
4.4. A mérleg formája, tagolása.....	119
4.5. Az éves beszámoló mérlegének számviteli törvény szerinti felépítése ...	121
5. Az eredménykimutatás fogalma, főbb jellemzői.....	129
5.1. Az eredmény számítása.....	131
5.2. Az eredmény összetevői, az eredménykategóriák.....	134
5.3. Az eredménykimutatás összeállítása.....	135
5.3.1. Az eredménykimutatás összeállítása összköltség eljárással.....	137
5.3.2. Az eredménykimutatás összeállítása forgalmi költség eljárással.....	141
5.3.3. Az összköltség eljárás és a forgalmi költség eljárás összehasonlítása.....	143
5.3.4. Az adózott eredmény.....	145
5.4. Az eredménykimutatások fajtái, szerkezeti felépítése.....	145
5.5. Az eredménykimutatás jellemzői.....	147
5.6. Az éves beszámoló eredménykimutatásának számviteli törvény szerinti felépítése.....	148

---

6. A mérlegtételek értékelésének általános szabályai	151
6.1. Az eszközök bekerülési (beszerzési és előállítási) értéke	157
6.2. A bekerülési érték (beszerzési költség) megállapítása	158
6.2.1. A bekerülési érték megállapításának néhány sajátos esete.....	163
6.2.2. Az előállítási költség tartalma	165
6.2.2.1. Költség, ráfordítás, kiadás	165
6.2.2.2. Az előállítási költség megállapítása.....	168
7. Az eszközök értékcsökkenése és értékvesztése	169
7.1. Az értékcsökkenés és az értékcsökkenési leírás.....	171
7.2. A terv szerinti értékcsökkenés.....	171
7.3. Terven felüli értékcsökkenés és visszairás.....	187
7.4. Az eszközök értékvesztése	189
7.5. Az értékvesztés visszairása	193
8. A számviteli információk nyilvánossága	195
8.1. Könyvviteli szolgáltatás.....	197
8.2. Könyvvizsgálat és könyvvizsgálói jelentés	200
8.3. Nyilvánosságra hozatal és közzététel.....	204
9. A számvitel szabályozása	207
9.1. A számvitel nemzetközi szabályozása	209
9.2. A számviteli kötelezettség szabályozása hazánkban.....	216
9.3. Az IFRS-ek bevezetése a magyar számviteli gyakorlatba	222
10. A számviteli törvény áttekintése	225
10.1. A számviteli törvény célja, hatálya, filozófiája, szerkezete.....	227
10.2. A számviteli alapelvek	231
10.2.1. A vállalkozás folytatásának elve.....	232
10.2.2. A teljesség elve	233
10.2.3. A valódiság elve.....	235
10.2.4. Az óvatosság elve	235
10.2.5. Az összemérés elve.....	236
10.2.6. A tartalom elsődlegessége a formával szemben elv	236
10.2.7. Az egyedi értékelés elve	237
10.2.8. A bruttó elszámolás elve.....	237
10.2.9. Az időbeli elhatárolás elve	238
10.2.10. A lényegesség elve.....	238
10.2.11. A költség-haszon összevetésének elve.....	239

10.2.12. A világosság elve	239
10.2.13. A folytonosság elve	240
10.2.14. A következetesség elve	240
10.2.15. A nem nevesített alapelvek	240
10.3. A számviteli politika tartalma, összeállítása	241
11. Eszközök a mérlegben.....	243
11.1. Befektetett eszközök	246
11.1.1. Immateriális javak	246
11.1.2. Tárgyi eszközök.....	253
11.1.3. Befektetett pénzügyi eszközök	262
11.2. Forgóeszközök	271
11.2.1 Készletek	271
11.2.1.1. Vásárolt készletek.....	272
11.2.1.2. Saját termelésű készletek.....	284
11.2.2. Követelések	287
11.2.3. Értékpapírok	299
11.2.4. Pénzeszközök.....	304
11.3. Aktív időbeli elhatárolások	311
12. Források a mérlegben.....	315
12.1. A saját tőke.....	318
12.1.1. Jegyzett tőke	319
12.1.2. Jegyzett, de még be nem fizetett tőke.....	323
12.1.3. Tőketartalék	326
12.1.4. Eredménytartalék.....	328
12.1.5. Lekötött tartalék	330
12.1.6. Értékelési tartalék.....	331
12.1.7. Adózott eredmény.....	333
12.2. Céltartalékok.....	336
12.3. Kötelezettségek.....	338
12.3.1. Hosszú lejáratú kötelezettségek.....	341
12.3.2. Rövid lejáratú kötelezettségek.....	343
12.3.3. Munkavállalókkal és társadalombiztosítással szembeni kötelezettségek	346
12.3.4. Adók és adójellegű kötelezettségek.....	349
12.3.5. A kötelezettségek értékelése, elszámolása.....	351
12.4. Passzív időbeli elhatárolások	357
13. Az eredmény-kimutatás.....	361
13.1. Az értékesítés nettó árbevétele.....	364
13.2. Az aktivált saját teljesítmények értéke.....	366

13.3. Egyéb bevételek	367
13.4. Költségek költségnek szerint	370
13.5. Az értékesítés költségei.....	372
13.6. Egyéb ráfordítások.....	373
13.7. Pénzügyi műveletek eredménye	378
13.8. Az adózott eredmény.....	383
14. A kiegészítő melléklet.....	385
14.1. A kiegészítő melléklet lényege és szerepe	387
14.2. A kiegészítő melléklet tartalma.....	388
14.2.1. Általános rész	389
14.2.2. Specifikus rész.....	391
14.2.2.1. A mérleghez kapcsolódó kiegészítések.....	391
14.2.2.2. Az eredménykimutatáshoz kapcsolódó kiegészítések	394
14.2.3. Tájékoztató rész.....	395
14.2.4. Cash flow-kimutatás	397
14.2.5. Kormányok részére fizetett összegekről szóló jelentés	400
15. Az üzleti jelentés.....	401
15.1. Az üzleti jelentés lényege és szerepe	403
15.2. Az üzleti jelentés tartalma.....	404
16. A számviteli politika összeállítása	407
16.1. Általános jellegű számvitel-politikai döntések	413
16.2. Az értékelési szabályzathoz kapcsolódó számvitel-politikai döntések	428
16.3. A leltárkészítéshez és leltározáshoz kapcsolódó számvitel-politikai döntések	438
16.4. Az önköltség-számítási szabályzathoz kapcsolódó számvitel-politikai döntések	439
16.5. A pénzkezelési szabályzathoz kapcsolódó számvitel-politikai döntések	440
16.6. A számlarendhez kapcsolódó számvitel-politikai döntések.....	441
16.7. A bizonylati szabályzathoz kapcsolódó számvitel-politikai döntések	443
Felhasznált irodalom.....	445

ELŐSZÓ

A piacgazdaság működéséhez nélkülözhetetlen, hogy a piac szereplői számára hozzáférhetően, döntéseik megalapozása érdekében objektív információk álljanak rendelkezésre mind a vállalkozók, mind a nem nyereségorientált szervezetek, valamint az egyéb gazdálkodást folytató szervezetek vagyoni, pénzügyi és jövedelmi helyzetéről és azok alakulásáról.

Ezen információkat a számvitel szolgáltatja és bocsátja a piaci szereplők rendelkezésére. A számvitel a tájékoztatás eszköze, vagyis a piac szereplőit tájékoztatni kell a vállalkozás vagyonának alakulásáról, a vagyonhasznosítás eredményességéről. A számvitel alapvető célja tehát a tájékoztatás, az információk előállítása és közzététele. Természetesen nem elégséges az információkat előállítani, hanem meg is kell azokat érteni, és képesnek kell lenni azok hasznosítására a gazdasági életben. E megközelítésben a számvitel kommunikációs nyelvként értelmezhető, melynek „megértése” a pénzügyi-számviteli – általában a gazdasági – szakemberek számára nélkülözhetetlen.

Fentiekből következően tehát a számvitelt egyfajta kommunikációs eszköznek, nyelvnek is tekinthetjük, melynek oktatása elengedhetetlen a gazdaságtudományi terület üzleti ágán. A Budapesti Gazdasági Egyetem képzési rendszerében éppen ezért úgy állítottuk össze a tantárgyi programokat, hogy a „*Számvitel alapjai*” elnevezésű tárgy keretében a gazdaságtudományi terület üzleti alapképzési ágán belül valamennyi alapszakon (pénzügy és számvitel, gazdálkodás és menedzsment, emberi erőforrások) és valamennyi felsőoktatási szakképzésen (pénzügy és számvitel, gazdálkodás és menedzsment) tanuló hallgatóknak biztosítsuk az alapvető számviteli ismeretanyag elsajátítását. Ezt a tanegységet az egyes üzleti szakokon – a szükséges mértékben – különböző számviteli kurzusok egészítik ki.

A most kézbe adott alaptankönyv és a kapcsolódó, a tananyag feldolgozását, a gyakorlati alkalmazást lehetővé tevő példatárak összeállítása során azt tartottuk a legfontosabbnak, hogy e kiadványok segítségével a képzés első szakaszában valamennyi szak valamennyi hallgatója szert tehessen az alapvető számviteli ismeretekre. Könyvünk tehát elsősorban a gazdaságtudományi terület üzleti alapképzési ágán meghirdetett alapszakok hallgatói részére készült, azonban hasznosan forgathatják azok is, akik most ismerkednek a számvitel alapjaival. A tankönyv összeállítása során külön figyelmet fordítottunk a felsőoktatási szakképzés képesítési követelményeire. Természetesen a tankönyv azon posztgraduális képzés hallgatói számára is hasznosítható, akik most ismerkednek a számvittel.

Az iskolarendszeren kívüli képzésben résztvevők is hasznosan forgathatják a könyvet, elsősorban azok, akik az Országos Képzési Jegyzékben szereplő pénzügyi és számviteli szakképesítések valamelyikének megszerzését tűzték ki célul, így például a mérlegképes szakvizsgára készülő jelöltek is.

A „*A számvitel alapjai*” című szakkönyv első kiadása 2006. évben jelent meg, majd tankönyv 2013. évben átdolgozásra, kiegészítésre került. A számviteli szabályozás változása, az oktatás tapasztalatai alapján 2019. évben a szerző ismételten átdolgozta. A most kézbe vett tankönyv már azokat az elszámolási szabályokat tartalmazza, melyek 2019. évtől hatályosak.

Az ismeretek elsajátításához sok sikert kíván:

a Szerző

letek **kompenzálására** kerülhet sor, ha azok bizonyíthatóan összetéveszthető, hasonló készleteknél mutathatók ki. Előfordulhat úgynevezett **normán belüli hiány**, amely a készlet tárolása, kezelése közben elkerülhetetlen módon keletkezik. Az ezt meghaladó hiány (normán felüli hiány) esetén azonban felvetődik a **személyi felelősség** kérdése is.

A beszámoló összeállítása előtt a végrehajtott leltározások során megállapított és ellenőrzött leltári különbségek összegét el kell számolni. A többletként fellelt eszközök értéke egyéb bevételnek minősül. A hiányként jelentkező eszközök könyv szerinti értéke – tárgyi eszköznél terven felüli értékcsökkenés címén – az egyéb ráfordítások összegét növeli.

1.6. A GAZDASÁGI ESEMÉNYEK

A mérleg a vállalkozás eszközeinek és forrásainak állapotát mutatja egy adott időpontra vetítve.

Könnyű elképzelni, hogy egy **vállalkozás eszközei és forrásai állandó mozgásban vannak**. A számvitel alapvetően e mozgások megfigyelésére fókuszál, mégpedig úgy, hogy alkotóelemeire bontva követi nyomon az újratermelési folyamatot. Ezeket az elemeket, összetevőket hívjuk gazdasági eseményeknek, gazdasági műveleteknek.

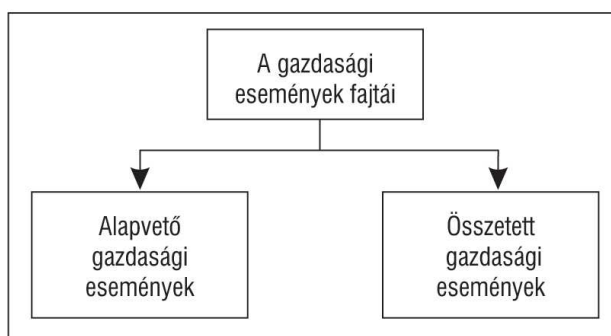
A gazdasági esemény olyan beavatkozás, amelynek hatására megváltozik a vállalkozó vagyoni és jövedelmi helyzete, vagyis **vagyonmozgás** következik be. Másképpen fogalmazva, **a gazdasági esemény olyan beavatkozás, amely változást idéz elő a vállalkozás vagyonának összetételében és eredményének alakulásában**. A gazdasági eseményeket másképpen **gazdasági műveleteknek** is nevezzük.

A gazdasági műveletek többféle ismérv alapján csoportosíthatók.

A társadalmi újratermelési folyamathoz való tartozásuk szerint a gazdasági műveletek háromfélék lehetnek:

- **termelési szakaszba tartozó,**
- **forgalmi szakaszba tartozó és**
- **elosztási szakaszba tartozó gazdasági események.**

A gazdasági eseményeket a vállalkozás vagyoni és jövedelmi viszonyaira gyakorolt hatásuk alapján is csoportosíthatjuk. Ez alapján a gazdasági események, műveletek kétfélék lehetnek:

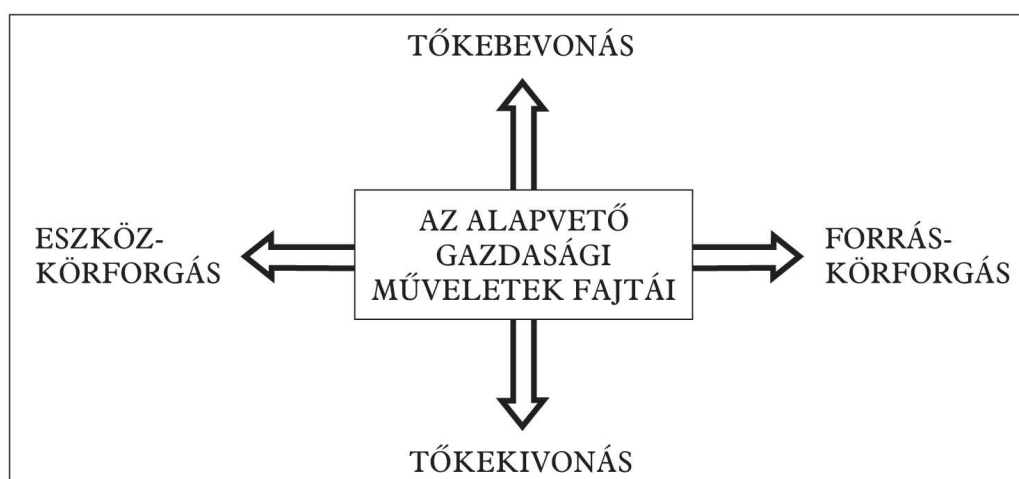

1.6.1. Az alapvető gazdasági események

Vizsgáljuk meg részletesen a gazdasági események tartalmát és azok hatásait.

Alapvetőnek – vagy más néven egyszerűnek – akkor tekinthetjük a gazdasági eseményt, ha annak **hatása csak a vállalkozás vagyoni helyzetét érinti**, és nem gyakorol hatást annak jövedelmi viszonyaira.

Az alapvető gazdasági műveletek négy fajtáját az alábbi ábra szemlélteti:

A könnyebb megértés érdekében egy példán keresztül mutatjuk be a gazdasági események hatásait.

Példa:

Egy vállalkozás nyitómérlegének adatai ezer forintban a következők:

200x.		E Ft	
AKTÍVÁK		PASSZÍVÁK	
Tárgyi eszközök	5 000	Saját tőke	8 000
Készpénz	5 000	Szállítói kötelezettség	2 000
Összesen	10 000	Összesen	10 000

NYA = NYP

A) Eszközkörforgás

Eszközkörforgás esetén az egyik eszköz ugyanakkora összeggel növekszik, mint amennyivel egy másik eszköz csökken. A gazdasági esemény hatására a mérlegben kimutatott eszközök átrendeződnek, összetételük megváltozik, de összegükben (összértékükben) változatlanok maradnak. A mérleg főösszege a gazdasági esemény hatására nem változik meg.

1. alapvető gazdasági esemény:

A társaság 1000 E Ft készpénzért anyagot vásárol.

A gazdasági esemény hatására növekszik az anyagok állománya, és ugyanakkora összeggel csökken a készpénzállomány. Lényegében **az egyik eszköz nő, a másik eszköz pedig csökken.**

200x.		E Ft	
AKTÍVÁK		PASSZÍVÁK	
Tárgyi eszközök	5 000	Saját tőke	8 000
Készpénz	4 000	Szállítói kötelezettség	2 000
Anyag	1 000		
Összesen	10 000	Összesen	10 000

$$A + a - a = P$$

$$10\,000 + 1\,000 - 1\,000 = 10\,000$$

B) Tőke bevonása a vállalkozásba

Tőkebevonás esetén az egyik eszköz ugyanakkora összeggel növekszik, mint amennyivel az egyik forrás. A gazdasági esemény hatására mind az eszközállomány, mind a forrásállomány azonos összeggel növekszik. Ebben az esetben már a mérleg főösszege is megváltozik, azaz növekszik.

2. alapvető gazdasági esemény:

A társaság anyagot vásárol a szállítótól 2000 E Ft összegben, de a kiegyenlítésre később kerül sor. (halasztott fizetés!)

A gazdasági esemény hatására növekszik az anyagok állománya, de ezzel együtt nő a szállítókkal szembeni kötelezettség összege is. Ebben az esetben **az eszköz- és forrásállomány azonos összeggel növekszik.**

A gazdasági esemény hatására a mérleg a következő lesz:

200x.		E Ft	
AKTÍVÁK		PASSZÍVÁK	
Tárgyi eszközök	5 000	Saját tőke	8 000
Készpénz	4 000	Szállítói kötelezettség	4 000
Anyag	3 000		
Összesen	12 000	Összesen	12 000

$$\mathbf{A + b = P + b}$$

$$10\ 000 + 2000 = 10\ 000 + 2000$$

C) Forráskörforgás

Forráskörforgáskor az egyik forrás ugyanakkora összeggel csökken, mint amennyivel egy másik forrás növekszik. A gazdasági esemény hatására a mérleg forrásoldala rendeződik át. A források összege változatlan marad, de összetételük megváltozik. A mérleg főösszegét a gazdasági esemény hatása nem érinti.

3. alapvető gazdasági esemény:

A társaság a 2000 E Ft szállítói kötelezettséget hitellel egyenlíti ki.

A gazdasági esemény hatására a szállítói kötelezettség összege csökken, ugyanakkor a hiteltartozás állománya azonos összeggel nő. Lényegében tehát az **egyik forrás nő, a másik forrás pedig csökken.**

A gazdasági esemény hatására a mérleg a következőképpen alakul:

200x.		E Ft	
AKTÍVÁK		PASSZÍVÁK	
Tárgyi eszközök	5 000	Saját tőke	8 000
Készpénz	4 000	Szállítási kötelezettség	2 000
Anyag	3 000	Hiteltartozás	2 000
Összesen	12 000	Összesen	12 000

$$\mathbf{A = P + c - c}$$

$$12\ 000 = 12\ 000 + 2000 - 2000$$

D) Tőkekivonás a vállalkozásból

Tőkekivonáskor az egyik forrás ugyanakkora összeggel csökken, mint amennyivel az egyik eszköz. A gazdasági esemény hatására mind az eszköz-, mind a forrásállomány, mind a mérleg főösszege csökken.

4. alapvető gazdasági esemény:

A társaság visszafizet 1600 E Ft hitelt (kötelezettséget).

A gazdasági esemény hatására **csökken a készpénzállomány**, de ezzel együtt **csökken a hiteltartozás összege is**.

A gazdasági esemény hatására a mérleg az alábbiak szerint alakul:

200x.		E Ft	
AKTÍVÁK		PASSZÍVÁK	
Tárgyi eszközök	5 000	Saját tőke	8 000
Készpénz	2 400	Szállítói kötelezettség	2 000
Anyag	3 000	Hiteltartozás	400
Összesen	10 400	Összesen	10 400

$$A - d = P - d$$

$$12\ 000 - 1600 = 12\ 000 - 1600$$

Az alapvető gazdasági események hatása tehát a következő módon foglalható össze:

1. esemény: csak az eszközök összetétele változik	+ a	- a
2. esemény: azonos összeggel nő az eszköz és a forrás értéke	+ b	+ b
3. esemény: csak a források összetétele változik	+ c	- c
4. esemény: azonos összeggel csökken az eszköz és a forrás értéke	- d	- d

Ne felejtjük el, hogy az **alapvető gazdasági események esetén nem kell eredményhatással számolni**.

A gazdasági eseményeket követően a záróaktívák (ZA) és a zárópasszívák (ZP) értéke a következő:

$$ZA = NYA + a - a + b - d$$

$$ZA = 10\ 000 + 1000 - 1000 + 2000 - 1600 = 10\ 400$$

$$ZP = NYP + b + c - c - d$$

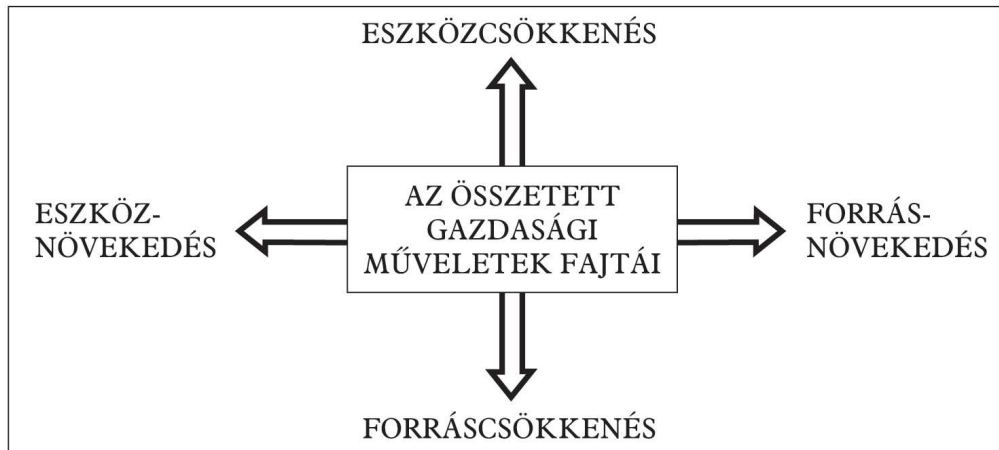
$$ZP = 10\ 000 + 2000 + 2000 - 2000 - 1600 = 10\ 400$$

$$ZA = ZP$$

1.6.2. Összetett gazdasági események

Összetettnek minősül egy gazdasági esemény, ha **hatása a vállalkozásnak mind a vagyoni, mind a jövedelmi helyzetét érinti**. Az ilyen gazdasági esemény **a mérlegben** (a vagyonban) és **az eredménykimutatásban** (az eredmény alakulásában) is **változást idéz elő**.

Az összetett gazdasági műveleteknek is négy fajtája van:

A) Eszköznövekedés

Eszköznövekedés esetén az eszközcsökkenést (x_1) egy nagyobb összegű eszköznövekedés (x_2) követi, és ennek hatására eredmény keletkezik. (Az egyszerűsítés miatt az adózástól itt eltekintünk.) Az összefüggések a következők:

$$x_2 > x_1$$

$$x_2 - x_1 = \mathbf{E} \text{ (nyereség)}$$

1. összetett gazdasági esemény:

A társaság 1000 E Ft értékű anyagot értékesít 1400 E Ft készpénzért.

A gazdasági esemény hatására csökken az anyagok állománya (1000 E Ft eszközcsökkenés). Az értékesítés következtében nő a készpénzállomány (1400 E Ft eszköznövekedés). **A tranzakció hatására nyereség keletkezik** (1400 E Ft – 1000 E Ft = 400 E Ft összegben).

A gazdasági esemény hatása a mérlegben a következőképpen mutatkozik meg:

200x.		E Ft	
AKTÍVÁK		PASSZÍVÁK	
Tárgyi eszközök	5 000	Saját tőke	8 000
Készpénz	3 800	Eredmény	400
Anyag	2 000	Szállítói kötelezettség	2 000
		Hiteltartozás	400
Összesen	10 800	Összesen	10 800

$$\begin{aligned}
 & \mathbf{A + e} \\
 & \mathbf{NY = e} \\
 & 10\,400 + 400 = 10\,800 \\
 & \mathbf{NY = 400 = 1400 - 1000} \\
 & \mathbf{E = 400}
 \end{aligned}$$

B) Eszközcsökkenés

Eszközcsökkenés esetén az eszközcsökkenést (x_1) egy kisebb összegű eszköz-növekedés (x_2) követi, és ennek hatására eredmény keletkezik. Az összefüggések a következők:

$$\begin{aligned}
 & \mathbf{x_1 > x_2} \\
 & \mathbf{x_2 - x_1 = E \text{ (veszteség)}}
 \end{aligned}$$

2. összetett gazdasági esemény:

A társaság 1000 E Ft értékű anyagot értékesít 800 E Ft készpénzért.

A gazdasági esemény hatására csökken az anyagok állománya (1000 E Ft eszközcsökkenés). Az értékesítés következtében nő a készpénzállomány (800 E Ft eszköz-növekedés). **A tranzakció hatására veszteség keletkezik** ($800 - 1000 = -200$ E Ft összegben). Ez a veszteség csökkenti a már elért nyereséget.

A gazdasági esemény hatására a mérleg a következő módon alakul:

200x.		E Ft	
AKTÍVÁK		PASSZÍVÁK	
Tárgyi eszközök	5 000	Saját tőke	8 000
Készpénz	4 600	Eredmény	200
Anyag	1 000	Szállítói kötelezettség	2 000
		Hiteltartozás	400
Összesen	10 600	Összesen	10 600

$$\begin{aligned}
 & \mathbf{A - f} \\
 & \mathbf{V = f} \\
 & 10\,800 - 200 = 10\,600 \\
 & V = 200 = 800 - 1\,000 \\
 & E = 400 - 200 = 200
 \end{aligned}$$

C) Forrásnövekedés

Forrásnövekedés esetén a gazdasági esemény hatására a források állománya – a kötelezettségek összege – nő, minek következtében veszteség jön létre.

3. összetett gazdasági esemény:

A társaságot 100 E Ft bírság megfizetésére kötelezték, melynek teljesítésére még nem került sor, kiegyenlítés később lesz (halasztott fizetéssel).

A gazdasági esemény hatására nő az egyéb kötelezettség összege (100 E Ft forrásnövekedés). A kötelezettség növekedése következtében **csökken a vállalkozás eredménye** is (100 E Ft forráscsökkenés). Ez a veszteség csökkenti a már elért nyereséget.

A gazdasági esemény hatására a mérleg a következő lesz:

200x.		E Ft	
AKTÍVÁK		PASSZÍVÁK	
Tárgyi eszközök	5 000	Saját tőke	8 000
Készpénz	4 600	Eredmény	100
Anyag	1 000	Szállítói kötelezettség	2 000
		Hiteltartozás	400
		Egyéb kötelezettség	100
Összesen	10 600	Összesen	10 600

$$\begin{aligned}
 & \mathbf{P + g} \\
 & \mathbf{V = g} \\
 & 10\,600 + 100 - 100 = 10\,600 \\
 & V = 100 \\
 & E = 200 - 100 = 100
 \end{aligned}$$

D) Forráscsökkenés

Forráscsökkenésről beszélünk, ha a forrásállomány – a kötelezettségek összege – csökken, minek következtében nyereség keletkezik.

4. összetett gazdasági esemény:

A szállítói kötelezettségekből 50 E Ft összeget elengedtek.

A gazdasági esemény hatására csökken a szállítói kötelezettség összege (50 E Ft forráscsökkenés). Az elengedett kötelezettség ugyanakkor növeli az eredményt (50 E Ft forrásnövekedés). A tranzakció hatására 50 E Ft-tal **nő a vállalkozás eredménye**.

A gazdasági esemény hatására a mérleg az alábbiak szerint alakul:

200x.		E Ft	
AKTÍVÁK		PASSZÍVÁK	
Tárgyi eszközök	5 000	Saját tőke	8 000
Készpénz	4 600	Eredmény	150
Anyag	1 000	Szállítói kötelezettség	1 950
		Hiteltartozás	400
		Egyéb kötelezettség	100
Összesen	10 600	Összesen	10 600

$$P - h$$

$$NY = h$$

$$10\,600 - 50 + 50 = 10\,600$$

$$NY = 50$$

$$E = 100 + 50 = 150$$

Az összetett gazdasági események hatása a következőképpen foglalható össze:

1. esemény: eszköz nő, eredmény nő	+ e
2. esemény: eszköz csökken, eredmény csökken	- f
3. esemény: forrás nő, eredmény csökken	+ g
4. esemény: forrás csökken, eredmény nő	- h